

תהלים (30)

האויב המר ביותר, היצר הפנימי ו'אחוזת מרעיו'
יִצְיִלְנִי מֵאֵיבֵי עֲזָ וּמִשִּׁנְאֵי פִי אֶמְצֹו מִמְּנִי. יִקְדְּמוּנִי בְּיוֹם
אֵינְדִי וַיְהִי ה' לְמִשְׁעָן לִי (יח. יח-ט)
 דרש בעל "בינה לעיתים": כוונת המשורר האלוקי
 לומר: שה' יתברך מציל אותי לא רק מהאויב החלש
 והפחות שהוא איזה אדם חיצוני הרודף אותי, אלא גם
 מהאויב העז והעצום, שהוא היצר הפנימי, ומכל אחוזת
 מרעיו, הנלווים אל היצר, הם האיברים, שהם השונאים
 האמיתיים לאדם, בדימיון הכתוב: "איבי איש אנשי
 ביתו" (מיכה ו. ז), אשר "אֶמְצֹו מִמְּנִי", דהיינו: קיבלו את
 האומץ והכוח וההתעצמות ממני, מעצמי, כי אלמלא
 נתתי להם הגבורות ופתח פתוח להיכנס, לא היו יכולים
 לי, ונמצא שאני עצמי חיזקתי והעצמתי את האויב המר
 הזה. ולא עוד, אלא שאחרי שהם גורמים לי לחטוא,
 הלא הם באים להסטיץ אותי, וממילא הם "יִקְדְּמוּנִי בְּיוֹם
 אֵינְדִי", שהרי האיד בא בפני שהם קדמו לקטרג עלי
 ולהעיד נגדי, כמאמר חז"ל (תענית יא): איבריו של אדם
 מעידין וכו', ואמרו עוד (ב"ב טז): שהיצר הרע יורד
 ומחטיא עולה ומקטרג, ומכולם יצילנו ה'.

ספר "כמוצא שלל רב, תהלים"

פִי שְׁמַרְתִּי דְרָכֵי יְ-ה-וָ-ה וְלֹא רָשַׁעְתִּי מֵאֲלוּקֵי (יח. כב)
 לכאורה קשה, וכי הדבר תלוי האחד בשני? וכי אם אנו
 אומרים על אחד שאיננו רשע מוכרח גם שהוא צדיק
 ושומר דרכי ה'? ועוד קשה, מדוע נוקט הפסוק בתחילה
 שם הוי"ה שהוא רחמים, ואחר כך אלוקים שהוא דיין?
 אכן שתי קושיות מתורצות האחת בחברתה, כי כך אמר
 דוד: אם הקב"ה כשיפשפש במעשי ילך עמי במידתו
 שהוא מידת הרחמים, ימצא כי שמרתי דרכיו בשלמות.
 "פִי שְׁמַרְתִּי דְרָכֵי ה'" . אכן אפילו אם חלילה יתנהג עמי
 במידת הדין, על כל פנים לא ימצאני שאני רשע, "וְלֹא
 רָשַׁעְתִּי מֵאֲלוּקֵי"

ספר "תהלים חפץ חיים"

פִי שְׁמַרְתִּי דְרָכֵי יְ-ה-וָ-ה וְלֹא רָשַׁעְתִּי מֵאֲלוּקֵי (יח. כב)
 אפשר לפרש על פי מה שכתב השל"ה הקדוש (בהקדמתו)
 על הפסוק (להלן קיט. קלד): "פְּדִנִי מֵעֲשָׂק אָדָם וְאֶשְׁמְרָה
 פְּקוּדֵיךָ", שדוד המלך התפלל שהקב"ה יצילו שלא
 יעשוק בני אדם, אבל "וְאֶשְׁמְרָה פְּקוּדֵיךָ", דהיינו: שהוא
 יעשה זאת כדי לקיים את ציווי התורה (ויקרא יט. יג): "לֹא
 תִעֲשֹׂק אֶת רֵעִיךָ", ולא בגלל שאין זה נאה ואנושי
 לגזול. יש לצרף לכך, מה שכתב המלבים בפרשת
 העקידה (בראשית כב. יב): "עֵתָה יִדְעֵתִי כִי יִרָא אֲלוּקִים
 אֹתָהּ וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת בְּנִיךְ אֶת יְחִידְךָ מִמְּנִי", דהיינו: רק
 משום שאני אמרתי לך לא להעלותו לקרבן, ולא בגלל

כשמבקשים על כבודו יתברך, זועקים בקול רם
בִּצְרֹ לִי אֶקְרָא ה' וְאֶל אֱלֹהֵי אֲשׁוּעַ (יח. ז)
 דהיינו, ביאר בספר "גנוי יוסף", כאשר האדם מבקש
 מהקב"ה את צרכיו, אין דרך לזעוק בקול גדול, אלא
 בקריאה בלבד, אבל כאשר האדם מבקש מהקב"ה על
 כבודו יתברך המחולל, הרי ראוי ונכון לזעוק בקול גדול,
 וזו כוונת הפסוק: "בִּצְרֹ לִי", כלומר: לצרכי, אז "אֶקְרָא
 ה'" , בקריאה בלבד, אבל "וְאֶל אֱלֹהֵי", במה שנוגע
 לכבודו יתברך, אז "אֲשׁוּעַ", בקול רם.
 וכך יש לבאר את הפסוק: "ותעל שועתם אל אלוקים מן
 העבודה" (שמות ב. כג), כלומר: "ותעל שועתם", שזעקו
 בקול גדול, ולמה? "אל אלוקים", שכיוונו לזעוק על
 חילול השם יתברך.

ויתבאר לפי זה גם לשון בעל ההגדה: "ונצעק אל ה'
 אלוקי אבותינו", דהיינו: הזעקה היתה לכבוד ה'
 המחולל, ולכן "וישמע ה' את קולנו", כי הלא אמרו
 חז"ל (ב"ק צב.): המתפלל על חבירו והוא צריך לאותו
 דבר, הוא נענה תחילה, ומשום כך כאשר בני ישראל לא
 זעקו על מצבם הקשה אלא על כבוד ה', הרי נענו תחילה
 והקב"ה ראה גם את עוניים ואת קושי השעבוד
 ספר "כמוצא שלל רב, תהלים"

בִּצְרֹ לִי אֶקְרָא ה' (יח. ז)
 אחת מהלשונות של תפילה היא 'קריאה', ועניינה
 תפילה שקורא האדם להקב"ה מכח הכרה ברורה
 שהקב"ה שומע אותו, ומתוך שברור לו שבמידותיו
 יתברך להאזין לתפילתו ובכוחו לעשות בקשתו. ודומה
 זה לאדם הקורא לחבירו באשר יודע שהוא קרוב אליו
 ושומע את קריאתו. ואע"פ שיש בטבע האדם תכונה
 לצעוק מתוך צרה גם כשאין מי שישמע צעקתו, זהו
 מעשה נאקה, אבל לא קריאה, דקריאה היא רק כאשר
 עיקר פניתו וקריאתו מגוונים למישהו מסויים, שאכן
 שומע קולו, והוא קורא לו כדי ליצור עמו קשר לבקש
 ממנו או לומר לו ענין מסויים.

והיא נקודת היסוד בתפילה בכל עבודת ה', התפיסה
 הפשוטה שמציאות השי"ת אתנו היא מציאות ממשית,
 לא פחות מכל מציאות דומם צומח חי או מדבר
 העומדים לפנינו, כן השי"ת הוא מציאות חיה אמיתית,
 פשוטה וברורה, לדבר ולקרוא לו, והוא שומע אותנו
 במובן הפשוט ביותר שיכול להיות. וכל שיתפוס האדם
 זאת יותר בפשטות, הינו יותר יהודי ויותר אנושי ויותר
 כבוד ה'.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "נפש שמשון על תהלים"

הרצון הטבעי של אב להציל את בנו יחידו. ואף כאן, זו הכוונה: "כִּי שְׁמַרְתִּי דְרָכַי יְ-ה-וָה-ה'", ומה שעשיתי זאת היתה כדי שלא ארשע "מְאָלֹקִי", ולא משום סיבה אחרת.

ספר "כמוצא שלל רב, תהלים"

רמז נפלא למאתיים חללי האויב שחסרו לדוד המלך

תְּפִלְטֵנִי מִרִיבֵי עַם תְּשִׁימֵנִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם (יח. מד)
פסוק זה, מן השירה שאמר דוד המלך לעת זקנותו, מופיע בלשון דומה גם בספר "שמואל" (ב), אך בשינוי לשון: כאן בתהלים נאמר: "תְּשִׁימֵנִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם", ואילו בשמואל (ב. כב, מד) נאמר: "תְּשִׁמְרֵנִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם". מה פשר השינוי?

בשמו של הגר"א אומרים על כך פנינה נפלאה עד מאוד. בגמרא (מ"ק טז): נאמר: שכאשר דוד המלך היה יוצא למלחמה, היה זורק חץ ומפיל שמונה מאות חללים בפעם אחת, והיה מתאנח על מאתיים החסרים, שהרי בתורה נאמר (דברים לב. ל): "איכה ירדוף אחד אלף", יצתה בת קול ואמרה (מלאכים א. טו. ה) "רק בדבר אוריה החיתי", כלומר: שעקב מעשה אוריה נחסרו ממנו המאתיים (רש"י). לכאורה: מנין למדו חז"ל שהמאתיים שלא ניתן לו כח לרדוף נלקחו מדוד במעשה אוריה, שמה מלכתחילה לא זכה למעלה זו של "איכה ירדוף אחד אלף". זאת, אמר הגר"א, למדנו מהשינוי בין לשון הפסוק בתהלים ללשון בשמואל ב': השירה בשמואל ב' נאמרה לפני פרשת אוריה, והיה אז מפיל אלף חללים במלחמה, וזאת נרמז במילה "תְּשִׁמְרֵנִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם עַם", שהוא בגימטריא אלף. את השירה בתהלים לעומת זאת, אמר דוד לאחר פרשת אוריה, ועל כן אז אמר רק "תְּשִׁימֵנִי", בגימטריא שמונה מאות.

תוספת נפלאה על כך הביא בעל "כרם הצבי", בגמרא (סנהדרין קז). אמרו: תנא דבי רבי ישמעאל: ראויה היתה בת שבע לדוד, אלא שאכלה פגה, ורש"י פירש: שקפץ את השעה לזקק על ידי עבירה, וכמי שאינו ממתין עד גמר הפרי אלא אוכלה קודם הזמן, שכן אמרו חז"ל (שבת נו.). : כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו, והיה לו להמתין עד שלא ישוב אוריה מהמלחמה, וכל שכן לשיטת רש"י שהיו כותבים גט על תנאי (עיין שבת נו. כתובות ט.).

על זאת נרמז בפסוק בשיר השירים (ח. יב): "האלף לך שלמה ומאתים לנוטרים את פריו", כלומר: הכח לרדוף אחרי אלף נתנה רק לשלמה, ו"מאתיים" החסרים למי שלא זכה לכך (דוד), "לנוטרים את פריו", עד גמר הפרי, ולא למי שאכל אותם קודם הזמן.

ספר "כמוצא שלל רב, תהלים"

הלכה: עניית אמן

ברכת "על מצות תפילין", יש אומרים שרצוי לברכה בלחש כדי שלא יתחייבו השומעים בעניית אמן, ולדידהו אם שמע ברכה זו ספק אם מחויב בעניית אמן, וכיון דספק אמן לקולא אין חייב בעניית האמן, ואם ענה אמן אין איסור בענייתו. ובברכה שהמברך נוהג כאיזה דיעה שלא הודחה מהפוסקים, כיון שמוכרע אצל המברך כשיטה זו, רשאי לאומרה בקול, והשומעה אין לו איסור בענייתו, אף כשהוא עצמו לא נוהג כדיעה זו. חיוב הכוונה בעניית אמן חמור מאוד, וכתב הגר"א דלא מצא לימוד זכות לעניית אמן שלא בכוונה. פעמים מצוי שהעונה לא שם לב בענייתו, לדעת על מה הוא עונה, ונכנס בזה לאיסור אמן יתומה.

פתגם: לעתים אתם צודקים, לפעמים אף טועים, מותר מדי פעם לומר: סליחה, מצטערים. ספר "שמחלה"

חקירה: שניים שהזיקו בבת אחת: החיוב מעיקרו הוא שכל אחד ישלם חצי מהנזק, או שמעיקר הדין כל אחד צריך לשלם הכל, ורק משלם חצי משום שגם חבירו משלם (המידות לחקר ההלכה יב-לה)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: קל וחומר: מחבר אחד הביא את ספרו לרבי מנשה מאיליה, כדי לשמוע את חוות דעתו. הציץ רבי מנשה וראה, שכולו פילפולים חריפים על דרך קל וחומר. הזמין רבי מנשה את אורחו לסעודה, וכשהוגש המרק לא מצא האורח לפניו על השולחן אלא מזלג בלבד. הוא בא במבוכה וסילק את ידיו מן המרק. מדוע אין מר אוכל? שאל בעל הבית. רמז לו האורח, כי אין מרק ניתן לאכילה במזלג. אף על פי כן, אמר רבי מנשה, יכול מר לאכול, והרי דברים קל וחומר: מה דגים הנאכלים במזלג נאכלים גם בכף, מרק הנאכל בכף ודאי שהוא נאכל במזלג

ספר "חד וחלק" חלק א (דף קצט)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, סשא בנימין בין קארין מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'יות בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליוה, רישאר שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמנונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ולציפורה לדיה בת רבקה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה, הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, אליהו בן זהרה, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר. מיכאל צ'רלי בן ג'ולייט אסתר.

